— వేదుల

'వేయించేకాటికి ముక్కలు ఎలా తరిగితే ఏమిటో? మనిషి వేపుకుని తినేది చాలదా?' అనుకునేది తాయారు. అందుకనే తన కోపాగ్నికి కారకులలో అత్తగారికి స్థానం ఇచ్చింది... చేతిలో మజ్జిగ కవ్వం తూములోకి విసరాలనుకుంది తాయారు. 'నీ కాపాటి అదృష్టం కూడా దక్కనిస్తావా?' అన్నట్లు అన్నం వారుతున్న అత్తగారు తూముకు అడ్డంగా కూర్చుంది.

తాయారుకి ఒళ్ళు మండిపోయింది! అప్పుడప్పుడు తాయారుకి అలాగే ఒళ్ళు మండి. . . పోతూఉంటుంది. చల్లారి పోతుంది!

తారురోడ్డు ఎండకి కరిగినట్టు, తాయారుకి ఇంట్లోవాళ్లని చూసినా, పరిస్థితులు తలుచుకున్నా. . . సహనం, ఓరిమి కరిగిపోయి అడుగున నొక్కి పట్టి దాచుకున్న కోపం లావాలా పైకి చిమ్ముకువస్తుంది.

అలా తాయారులో అగ్ని రాజడానికి దోహదకారులైన వారిలో మొదటి వ్యక్తి మొగుడు సీతారాముడు! రెండో మనిషి రెండేళ్ల క్రితం రిటైర్ అయి, 'రోజుకి ఇరవై నాలుగు గంట లుండటమేమిటి? మరొక నాలుగు గంటలు ఉంటే బాగుండును!' అనుకునేంత విశ్రాంతిగా కూర్చునే మామగారు!

ఇదివరలో పని తీరాక అయిదు నిమిషాలు వీధిగుమ్మంలో నించుని నలుగురిని చూసే ఆస్కారమేనా ఉండేది. అది కాస్తా తుడిచిపెట్టుకు పోయింది, మామగారు ఆ గది ఆక్రమించుకున్న రెండేళ్ల నించి! 'విక్రమార్కుడి సింహాసనం ఇలాగే ఉండేదేమో?' అనుకుంటుంది తాయారు, తను ఎప్పుడో చదివిన థర్డ్‌ఫారం హిస్టరీ గుర్తుకు తెచ్చుకుని.

ఇక పోతే, పక్కవాటాలో కొత్తగా చేరిన సరికొత్త జంట సుజాత, ఆ పిల్ల మొగుడుకూడా తాయారుకి కోపం తెప్పించే కోవలో వాళ్లే! పాలకోవాలాగ పెళ్లాన్ని అంతలా చూసుకోవాలా? పిల్ల కంటే మించిపోయారు, వెనక డాబామీద నించుని చక్కని సాయంత్రాలు తమ సొత్తు అన్నట్టు ఆనందం అనుభవించే బెంగాలీ వనిత గీత, ఆమె భర్త! ఎర్ర జామ పండులా ఉంటుంది ఆ అమ్మాయి. దగ్గిరనుంచి ఎలా ఉంటుందో? అదేదో తను తపస్సు చేసి సంపాదించిన వరంలా ఆతను ఆమెను చూస్తూ నించుంటాడు. సీతారాముడు తాయారుని ఎలా చూసేవాడో, అసలు చూసేవాడో లేదో గుర్తుకు రాదు తాయారుకి! బెంగాలీ జంటను చూస్తే ఆమెకు ఏదో వెర్రిబాధ!

అలాంటి చక్కని వాతావరణాలు, చల్లని సాయంత్రాల వేళలో వంటింట్లో రాత్రి వేపడానికి కూరముక్కలు నిలువుగా తరగాలో, చక్రాల్లాగ తరగాలో పురమాయిస్తూ ఉండేది అత్త మథ్రదమ్మ.

'వేయించేకాటికి ముక్కలు ఎలా తరిగితే ఏమిటో? మనిషి వేపుకుని తినేది చాలదా?' అనుకునేది తాయారు. అందుకనే తన కోపాగ్నికి కారకుల్లో అత్తగారికి మూడో వ్యక్తిగా స్థానం ఇచ్చింది! ఆ తరవాత మరుదులు... మ్యాలుసైజు సైజ్ పెళ్లీడుకొచ్చిన ఆడబడుచు జానకి! మిగతా వాళ్లంతా చిన్నచిన్న పుల్లలు! అంత లెక్కలోవాళ్లు కాదు.

* * *

"ఒరేయ్, సీతారాముడూ! జానకిని కాలేజీలో చేర్పించుదామురా? పాపం! అక్కయ్యకి చదువు సంధ్య చెప్పించలేక పోయామా? నా సంపాదనతో చాలక, వాళ్ల సంసారం నానా అవస్థగా ఉంది గదా? దీనికైనా కాలేజీచదువు పూర్తి చేయిస్తే ఆ తరవాత దాని అదృష్టం దానిది. ఏమంటావు?" అని ఆ ఉదయం మామగారు వీరవెంకటసత్యంగారు కొడుకు సీతారాముణ్ణి సాలోచనగా అడిగారు. తాయారు చెవులు దొరచేసి విన్నది, భర్త ఏం జవాబు చెబుతాడో అని.

శకుంతల

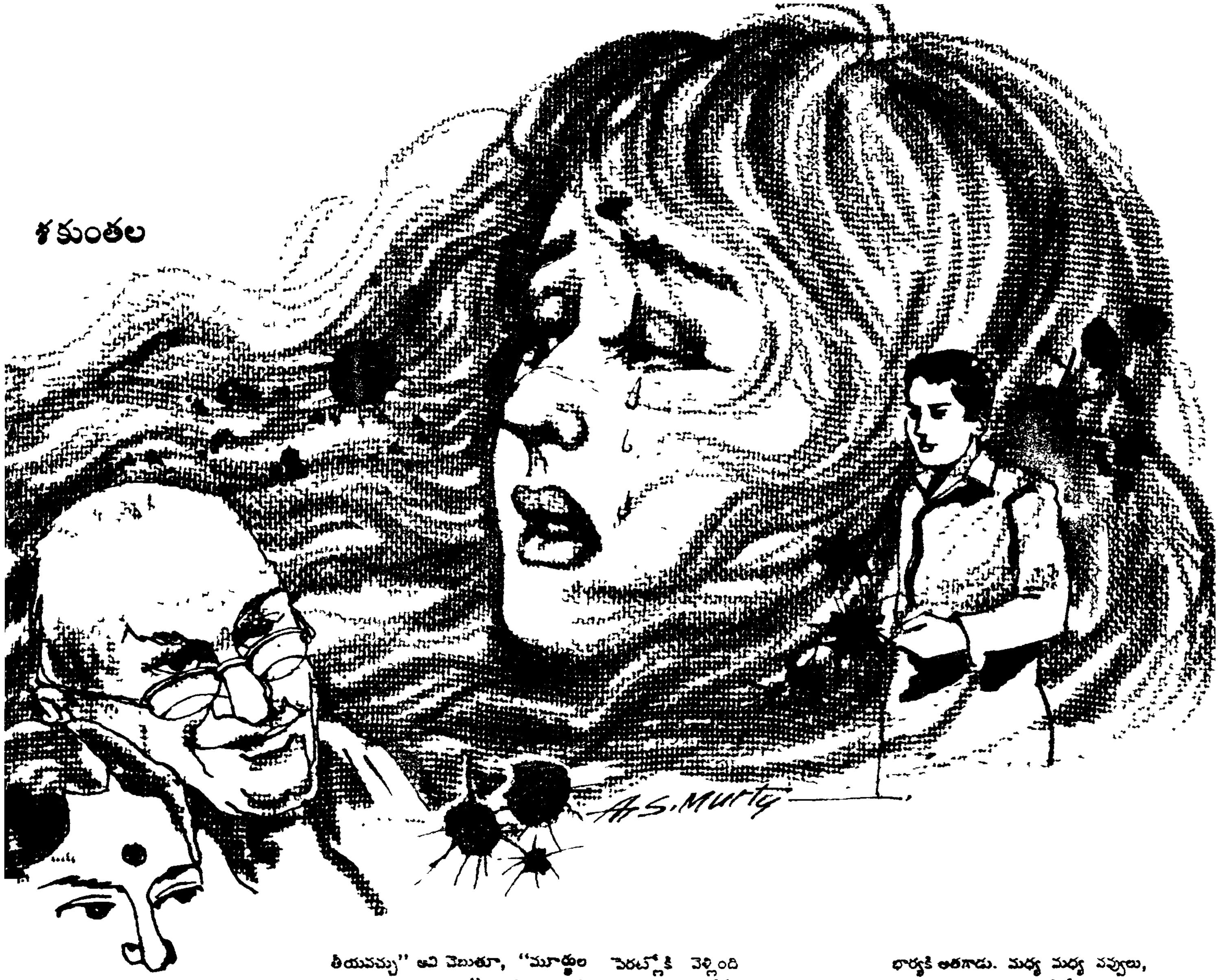

"అలాగే, నాన్నా! దాని మార్కులు కూడా బాగున్నాయి!" ఉత్సాహంగా చెప్పాడు భర్త.

చేతిలో మజ్జిగ కవ్వం తూములోకి విసరాలనుకున్నది తాయారు. 'నీ కాపాటి అదృష్టంకూడా దక్కనిస్తావా?' అన్నట్లు అన్నం వారుస్తున్న అత్తగారు తూముకు అడ్డంగా కూర్చుంది.

కోపాన్ని మనసులో దిగమింగుకుని, కవ్వం నెమ్మదిగా కిందపెట్టి వెన్న తీయసాగింది. కొత్త పాలలో మంచి వెన్న తీయాలని, ఆ వెన్న కాచి నెయ్యి చేసి, సంపాదించే మగరాజుకు (అప్పుడు ఆడది రాణీ కాకూడదు! ఎప్పటికీ దాసీదే!) వేయాలని సుభద్రమ్మ తాపత్రయం. "తివిరి ఇసుమున తైలంబు తీయవచ్చు" అని చెబుతూ, "మూర్ఖుల మనస్సు రంజింపరాదని" అని ఆ కవి చెప్పాడు గాని, తాయారు పడితే "కొత్త పాలలో వెన్న తీయగలేము" అని రాసేది! అందుకే భయం వేసి కాబోలు తాయారుకి ఆట్టే చదువు అబ్బకుండా భర్తృహరంతో ఫుల్‌స్టాప్ పెట్టి బామ్మ కోరిక ప్రకారం అతి బాల్యంలోనే పెళ్లి చేశారు, దాని అదృష్టానికి దాన్నే వదిలివేసినట్టు. 'ఇప్పుడుమటుకు పిల్ల జానకిని కాలేజీలో చేర్పించాలి. మామ గారు అడగటం, ఈయనగారు ఒప్పు కోటం! ఇప్పటికీ గ్రహపాట్లు పాటంగా తల ఊపట మొక్కటే బాగా తెలుసు. అక్కయ్య సంసారం అద్భుతంగా ఉందిట. తమదో?'—

అందుకే తాయారుకు ఒళ్లు మండి పోయింది!

వెన్నగిన్నె పక్కకి తోసి గబగబా పెరట్లోకి వెళ్లింది

అంట్లు తోమే రంగి బర్మాముడి చుట్టుకుని, దానిచుట్టూ నక్షత్రం చామంతి కొమ్మల్ని ఆర్చీల్లాగ దోపింది భలే హుషారుగా ఉతుకుతూంది బట్టలు. ఆ బట్టలు సుజాతవి!

ఒక క్షణం దానివైపు చూస్తూ నిల్చుంది తాయారు.

గతంలో తాను పారవేసుకున్నవేవో దాని సంతోషపు పొంగులో కనిపించాయి కాందోషం పట్టిన తన అతి చిన్న సరదాలు, కోరికలు గుర్తుకి వస్తున్నట్టు అనిపించాయి అలా గుర్తు చేసుకోడానికి తాయారు ఇష్టపడటం మానేసి చాలా కాలమైనది! అందుకే చటుక్కున వెనక్కి తిరిగి సందులోకి మళ్లింది

అది సుజాత వాళ్ల వాటా.

తాను సాయంత్రం వెళ్లవలసిన సినిమా ప్రోగ్రామ్ గురించి చెబుతున్నాడు భార్యకి అతగాడు. మధ్య మధ్య నవ్వులు, ఆవిడ సిగ్గులు, మరేవో అలకలు, ఆయనగారి ఓదార్పులు, ప్రతిమాలటం. . . ఎందుకో?

తాయారు ఆగిపోయింది.

'సుజాతకి ఎంత వయస్సు ఉంటుందో? ఆవిడ్ని పిలిచి అడుగుదామా' అనుకుంది. 'అడిగితే... తన కింకా ఇరవై దాటలే దంటుంది. అంటే సరిగ్గా ముప్పై సంవత్సరాలన్న మాట! ఈ నాటి లెక్కలు అంతేగా? తను చిన్నప్పుడు లెక్కలు బాగా చేయునని తిట్టేది సంతులమ్మ కాని ఇప్పటి లెక్కల ప్రకారం తన లెక్కల్లో తప్పు! ఇప్పుడు తనకూడా జానకితోపాటు చదువుకుంటే?. . . "నీ కేం మతి పోయిందా?" అంటాడేమో తన భర్త. మతి పోకుండా ఉండాలనే అని చెప్పవచ్చు. అయినా తనకి నిజంగానే మతి పోయిందేమో. . . ఎందుకంటే తను కాపురానికి

వచ్చేసరికి పదమూడు నిండాయా. . . పడుముత్తున్నాయో గుర్తులేదు. జ్ఞాపకం తెచ్చుకుందుకు ప్రయత్నించదు. అలా చేస్తే బోలెడు దుఃఖం ముంచుకు వస్తుంది. ఈనాడు తన వయస్సు వాళ్ళందరు కొత్తపెళ్ళికూతుళ్ళు! ఇప్పుడే తన పెద్దపిల్లాడికి తొమ్మిదో ఏడు!

'రేపు జానకి చదువుకున్నాక పెళ్లి చేసుకుంటే వాళ్ళ సంసారం ఇలాగే ఉంటుంది కాబోలు! ఎందుకుండదూ? తన ప్రతి కోరిక, అనుభూతి ఫాస్థాపితంచేసి పిల్లందరిని అంతవాళ్ళని చేస్తే?. . . అప్పుడు పిల్ల జీవితానికి అర్థాలు, అందాలు సృష్టించి మెరుపుల కలలు కంటూ ఉంటారు! తనకి అసలు కలలు వచ్చిన గుర్తే లేదు! ఒకటే అరా వచ్చినా అవి పీడకలలు!' ఉతికిన బట్టలు పట్టుకుని రంగి సందులోకి వస్తున్న అలికిడి వినిపించి గబగబా మెట్లెక్కి తిరిగి వచ్చేసింది తాయారు.

రంగి పైలావచ్చినులా ఉంటుంది. అందుకే తాయారుకు దాన్ని చూస్తే ఒళ్ళు మంట! పగలంతా పొగలు సెగలు కక్కుతూ, పథ్యానికి వచ్చిన రోగిలా పక్క చూశాక చల్లబడింది తాయారు. అప్పటికి నీరసం ముంచుకువచ్చి నిద్ర లాగిస్తోంది! టేబుల్‌లైట్ల దగ్గర మరుదులు చదువుకుంటున్నారు. ఆ పక్కనే పడకమంచంలో సీతారాముడు ఆలోచిస్తున్నాడు. 'అక్కయ్య వాళ్ళకి పాపం, జీతం చాలక అవస్థ పడుతున్నారట! ఈ నెలలో కాస్త సర్దుబాటు చేస్తే బాగుంటుందేమో? జానకిని కాలేజీలో చేర్చటానికి ప్రయత్నం చేయాలి. . . పెద్దతమ్ముడు ఫీజు రేపు కట్టాలి. . .'

మగతనిద్రలో తాయారు భర్తని గమనించింది. ఆయన చేసేది గుమాస్తాగిరీ. కాని, మరుదులు కలెక్టర్లు కావాలని కాబోలు, అర్ధరాత్రి దాకా ఆ చదువులు. ఆ కరెంటుబిల్లు మళ్లీ ఈయనగారే ఇచ్చుకోవాలి. మరొకళ్ళని గురించి ఆలోచిస్తూ. . . (పొరపాటునైనా భార్య, పిల్లలు గుర్తురారు) బుర్ర పగల గొట్టుకోటం ఎందుకనో? అందుకే ఆయన గురించి ఆట్టే ఆలోచిస్తే ఒళ్ళు మండుతుందని కళ్ళు మూసుకుని పడుకుంది.

బలం పోగొట్టుకున్న రోగిలా తాయారు డీలా పడిపోతుంది. చెప్పు క్షరలా ఉంటే మళ్లీ చాకిరి తెలాగ? అందుకని పొర్యస్తమానంతవరకు కోపిస్తే మనసులో అదిమి పట్టడమే నేర్చుకుంది. అయినా ఎవరో ఒకరు ఎగసన్రదోసి, అగ్గి రాజేస్తూనే ఉంటారు. మళ్లీ వారం పదిరోజుల దాకా మామూలు మనిషి కాలేదు తాయారు. అందులోనూ ఇప్పుడు పత్నిమనిషి కాదు!

* * *

ఆ రోజు జానకిని కాలేజీకి పంపటానికి నిర్ణయించారు.

'ఆడపిల్లని కాలేజీకి పంపటం! అసలే రోజులు బాగాలేవు!' అది సుభద్రమ్మ ఉద్దేశ్యం. ఆవిడ జానకి దగ్గరగా వచ్చి, "అమ్మా, జానకీ! జాగ్రత్తమ్మా. రోజు అసలే బాగులేవు. ఎలా వెళ్లి వస్తావో?" అన్నది గుబులుగా.

టిఫిన్ బాక్సు మూత పెడుతున్న తాయారు అనుకున్నది: 'బాగులేవని రోజులా, మనుష్యులా?'

"ఛ! ఏమిటమ్మా నీ భయం? మనం మంచిగా ఉంటే సరి. మన మంచే మనల్ని కాపాడుతుంది" అని నవ్వింది జానకి.

తాయారు నవ్వుకుంది.

'పిచ్చి పలుకులు! మంచి అంటే అర్థం తనకి తెలుసా? గడిచిన పదేళ్లుగా మంచి, న్యాయం, ధర్మం అంటే అర్థం తెలియక తను సతమతమైపోయింది. అందుకే వాటిమీద కసి, ద్వేషం పెరిగిపోయాయి. మన మంచే కాపాడుతుందిట! ఏది తనని కాపాడదేమిటి? ఈ మంచి కోసం తనెన్ని కోల్పోయిందో? అని మళ్లీ తిరిగి వస్తాయా? ఎంత అమూల్యమైన కాలం వెనక్కి జారిపోయిందో? సరదాకైనా ఒక్క సినిమా ఎరగదు! కొందరు పుట్టినరోజు వేడుకలు చేసుకుంటారట! తను అసలు పుట్టిన తారీఖే మరిచిపోయింది. పెద్దాడబడుచు పెళ్లికి చేసిన అప్పు వడ్డీ, మరుదుల చదువుల కోసం కొనే పుస్తకాల ఖరీదు, అత్తగారికి మందుల ఖర్చు. . . ఇవే తనకి కంఠస్థం! ఇకముందు జాబితాలో ఎదుగుతున్న తన పిల్లకి అయ్యే ఖర్చులు కూడా చేర్చుకోవాలి. . . ముప్ఫైలోనే ముసలమ్మ!' అందుకే తాయారుకి మంచి మీద నమ్మకం పోయింది.

గంజిపెట్టిన ఇస్త్రీ చీర నలగకుండా, తల్లో పూలు వాడకుండా, వంచిన తల ఎత్తకుండా, ఎత్తిన పాదం ఆపకుండా... అంత ఒబ్బిడిగా జానకి కాలేజీకి వెళ్లి వచ్చేది. ఆ పిల్ల వాలకం వరసగా వారం రోజులు కనిపెట్టాక తాయారుకు ఒళ్ళు మండిపోయింది.

బొత్తిగా ఆ పిల్ల అంత మంచిదై పోటం నచ్చలేదు!

'మా అమ్మకూడా నన్ను కాలేజీకి కాకపోయినా కనీసం హైస్కూలు చదువైనా పూర్తిచేయిస్తే. . . నీ కంటే గొప్పగా ఉండేదాన్ని' అనుకుంది.

ఆ రోజు జానకి రావలసిన టైము దాటి పది నిమిషాలు గడిచాయి.

ఈ లోపులో సుభద్రమ్మ ఒకసారి పైకి, మరొకసారి లోపల 'ఇంకా రాలేదేమిటే చెప్మా?' అనుకుంది.

మరొక అర గంట గడిచినా జానకి రాలేదు!

సుభద్రమ్మ కాలుకాలిన పిల్లిలా వంటింట్లోంచి వీధిగదిలోకి పదిసార్లు తిరిగింది. తాయారు అత్తగారిని పరీక్షగా చూస్తోంది.

'ఆడపిల్ల అర గంట ఆలస్యంచేస్తే ఇంత ఆత్రత, కంగారు? అదే మగపిల్లలు రాత్రి తొమ్మిది దాటిన తరవాత వచ్చినా అడిగే దిక్కు ఉండదు. ఆడది వంటింట్లో [illegible] ఆపాటి నమ్మకం ఆడపిల్లమీద లేకపోయాక కాలేజీ చదువు లెందుకట!

'ఆడదానికి ఆడదే శత్రువు అంటారు. నిజమేనేమో? కోడలు వీధిగుమ్మం దాట కూడదట! పొరపాటునైనా [illegible] భర్తతో మాట్లాడరాదు. వంటంతా చెయ్యాలి గాని ఆవిడ పెత్తనంతోటే కావాలి. . . రెండోవాడికి పులుసులో తీపి ఇష్టం కాక వేరే తీపి [illegible] చెయ్యాలి. డబ్బా మూత తీసి ఇవ్వాలి. నెయ్యవేసిన దెంతో ఆవిడ నిర్ణయిస్తుంది! తనకి పొదుపు తెలీదు. అబ్బాయి కష్టపడి సంపాదిస్తుంటే, తను దులారా చేస్తుందిట! పట్టు పెట్టి అయిపోదు. పేరు తనది, ఊరు అందరిదీనూ! షోకులు, షికార్లు ఆడదానికి ఆమడ దూరంలో ఉండాలి. పుట్టింటికి, అత్తింటికీ దీపం లాంటిది ఆడది! కనుక దీపంలాగా వెలుగుతూ, తాను కాలిపోవాలి. . . ఆ కాలిపోయేది పెళ్లి చేసుకుని పిల్లల్ని కని పోవాలా? ఏ దేశసేవో చేస్తే?. . . అది తప్పు! ఆడది నాలుగు గోడలు దాటి బయటికి వస్తే అప్రతిష్ఠ!

'ఇవన్నీ మజాతవాళ్ళకి, దాళాంటి గీతకి పరిమితంచనా? అదివాళ్ల అదృష్టమా? అంతేకాబోలు! లేకపోతే వాళ్ళు అలా ఎందుకుంటారు? ఈయన ఇలా ఎందుకుండాలి?

'ఒరేయ్, అబ్బాయ్! ఇవాళ జీతాలు వచ్చినట్టున్నాయి' అనుకుంటూ అవగానే చిల్లరపైసంతో సహా జీతాలు దులిపి అందించే అపర శ్రీరామచంద్రుడు! మంచి కొడుకు అనిపించుకోవాలని తాపత్రయం!'

తాయారు ఆలోచనలో ఉండగానే మరొక అరగంట గడిచింది. జానకి రాలేదు!

సుభద్రమ్మ రెండో కొడుకుని సైకిల్ వేసుకుని కాలేజీదాకా వెళ్లి రమ్మని పంపింది. మనుమణ్ణి మెయిన్‌రోడ్డుదాకా వెళ్లమన్నది. చిన్నకొడుకును బస్సు స్టాండ్‌కు తరిమింది!

తాయారు కత్తిపీటమీద కూర్చుని కూరలు తరుగుతూ నవ్వుకుంది.

'నవ్వుతున్న పిల్ల దార్లో ఆగిపోతుందా? బస్సు దొరకలేదనో, రిక్షా కుదరలేదనో. . . అనుకోరాదూ? మంచిగా తలుచుకోటం కొంతమందికి చేతకాదు. అందుకే ఒక్క రోజు తేడా వస్తే నానా గొడవ! ఇన్నాళ్ళ ఆ పిల్ల ఒబ్బిడి అంతా ఎగిరిపోయింది. తల్లికి ఇప్పుడు ఏం జవాబు చెబుతుందో . . .'

అత్తగారి కేకలకి ఉలిక్కిపడింది తాయారు.

"ఏమిటే ఇంత ఆలస్యం?" అంటూ జానకిని వీధిగుమ్మంలోనే అడుగుతుంది. [illegible]

"ఇవాళ డిబేటు క్లాసు జరిగిందమ్మా." అతి మామూలుగా [illegible] కుని లోపలి [illegible]

ఒకాయన హడావిడిగా ఒక దుకాణంలో ప్రవేశించి, దుకాణం యజ[illegible] వాడు.

"హలో ... శ్రీ కంపెనీ యేనా?... యజమాని గారితో మాట్లాడాలి. ఆఁ. మీరేనా? నమస్కారం. మీ దగ్గిర గుమాస్తా ఉద్యోగం ఒకటి ఖాళీగా ఉందని తెలిసింది, సార్! ... అదే — రామనాథాన్ని తీసేశారని విన్నా ... లేదూ? ... తీసేయడం లేదూ? ... నమ్మకమ్మేనా? ... సరే, సార్! చాలా థాంక్స్!" అని అతగాడు ఫోను పెట్టేసి నిట్టూర్చాడు.

ఆ దుకాణం యజమాని ఓదార్పుగా — "పోనీలేవయ్యా! మరో ఉద్యోగం కోసం ప్రయత్నించి సంపాదించుకుందువు గానిలే!" అన్నాడు.

అతగాడు — "బాగుందండి ... [illegible] మేష్, సార్!" అంటూ చక్కా పోయాడు.

పెట్టింది.

"అయితే మటుకు తొందరగా అడిగి వచ్చేయాలి. . ."

జానకి నవ్వి, "ఏమిటమ్మా నీ పిచ్చి? ఎలా సిలవుతుంది?" అన్నది.

"ఎందుకవదే? నీకు తోచవద్దూ?" ఏ కారణాలైనా టైములోపలే జరగాలి గాని, టైము మించి కాకూడదన్నంత నిక్కచ్చిగా పలుకుతున్న తల్లిని విముగ్గా చూసింది.

"అబ్బబ్బ, ఏమిటమ్మా? నీకు తెలియదు, ఊరుకో!" అన్నది కొంచెం గట్టిగానే.

"ఏమిటే నాకు తెలియదం. . ." అంటూ మొదలెట్టబోయిన మళ్ళద్రమ్మని సత్యంగారు కేకవేశారు.

"ఒసేయ్! ఒక రూలు అంటూ ఏడవదుటే కాలేజీకి. ముప్పూరుకో!" అంటూ, "వెళ్ళమ్మా, జానకీ, లోపలికి" అన్నారు.

ఈ లోపులో సైకిల్ దిగి, రెండో కొడుకు లోపలికి వస్తూ జానకిని చూడకుండానే, "అమ్మా!, అక్క కాలేజీలో లేదమ్మా. అక్కడ అంతా చూసి వచ్చాను" అన్నాడు.

జానకి చర్రున లేచింది. "ఛీ! ఏమిటమ్మా ఇది? నా మీద అంత నమ్మకం లేదా? నీ కూతురిని నువ్వే నమ్మలేకపోతున్నావా? కాలేజీకి వాణ్ణి పంపించి అలా తీస్తావా?. . ."

జానకికి మళ్ళద్రమ్మ ఏం సమాధానం చెబుతుందో తాయారు వినలేదు గాని, జానకి మాటల్ని వింతగా ఆలకించింది.

'ఈ జానకికి తను కాపరానికి వచ్చాక అక్షరాభ్యాసం చేశారు. తన కళ్ళముందు పెరిగిన జానకి ఎంత ఎదిగిపోయింది? ఏదీ తన కాపాటి వ్యక్తిత్వం?'

ఆ తరవాత జానకి అలవ్యంగా వస్తూనే ఉంది. మళ్ళద్రమ్మ మటుకు గొడవ చేయటం మానేసింది!

* * *

'సుజాతకి ఒంట్లో బాగా లేదట! ఏమిటో జబ్బు? వాళ్ళకి కూడా రోగాలు, జబ్బులు వస్తాయి గాబోలు!' అను కున్నది పెరట్లో పనిచేస్తున్న తాయారు.

'జబ్బు చేసినప్పుడు ఎలా ఉంటారో చూదా'మనుకున్నది!

ఆ సమయానికి డాబామీద గీత, భర్త సరాగాలు ఆడుకుంటున్నారు. ఏరెండలో గీత నెత్తుం రెంగులు మెరుస్తున్నాయి. ఆమెను మురిపెంగా చూస్తూ అతనేమిటో అంటున్నాడు. ఆమె సిగ్గుపడినట్టు పక్కకి జరిగింది. అతను పట్టుకోబోతే పరిగెత్తింది. డాబా అంతా కింకిల, సందడి. . . ఆ చప్పుళ్ళ గాలిలో తేలి వస్తున్నాయి. ఒక క్షణం వాళ్ళని అలా చూసి బరువుగా కదిలింది తాయారు.

'సుజాతని చూద్దాం' అనుకుని సందు లోకి తిరిగి తక్కువ ఆగిపోయింది.

"ఇదేమిటమ్మగారు? ఒక్క పండైనా తినలేదు. అయ్యగారు తెచ్చినందుకైనా తినండి." అది రంగి గొంతు. సుజాతని బ్రతిమాలుతూన్నట్టుంది.

"అబ్బా, వద్దే!" సుజాత విసుగు.

"సర్వానేదమ్మా, నే తినిపిస్తాగా?"

"ఆగదే! వాంతి అయిపోతుంది."

"మందు వేసుకోండి! అట్టాగే ఉంటది, మరి. ఇన్నేసి ఆపిల్ పండ్లు అయ్యగారు తెచ్చారా!. . . పండులాగ పుట్టాలి బాబు! ఆయనగారి ఆస!" కిలకిల నవ్వింది.

"అబ్బ, పోవే! ఇదీ గొప్పేనా?"— సుజాతకి తెలుసు, తన భర్త ఎంత గొప్పపడుతున్నాడో, తనెంత కులుకుతూందో?. . . అయినా రంగి దగ్గర సటన!

"అయ్య బాబోయ్! గొప్పకాదేటి? తొలిసారి ముద్దు, ముచ్చట! మీ అమ్మగారికి తెలిస్తే రెక్కలు కట్టుకుని వాలరా? ఏటే మరి? తాయారమ్మలా గనుకున్నారేటి?" వ్యంగ్యంగా నవ్వింది.

సుజాత శ్రుతి కలిపింది.

"అవునుగాని, రంగీ, ముసలాళ్ళయ్యేదాకా కంటూనే ఉంటారు కాబోలు! ఆయనగారు తన పిల్లల్ని తన లాగే తల్లో గుమాస్తాగా చేస్తాడు! ఇంక ఈపాటికి జాగ్రత్తపడరాదూ?"

రంగి సమాధానం చెప్పేలోగా తాయారు గిర్రున తిరిగి ఇంట్లోకి వచ్చి పడింది. ఒళ్ళంతా తేళ్ళు, జెర్రులు పాకినట్టుంది. "ముసలాళ్ళ అయ్యేదాకా" అన్న పదం మళ్ళీ మళ్ళీ అనుకుంది. తను సుజాతకంటే ఒకటో, రెండో ఏళ్ళు పెద్ద! అంతమాత్రానికే ముసలాళ్ళా!

తను జానకిలా చదువుకున్నాక పెళ్ళి చేసుకుని, ఆ తరవాత రెండేళ్ళు జాగ్రత్త పడితే. . . పెద్దపిల్లాడు ఇప్పుడు పుట్టేవాడేమో? ప్చ్! తనూ, తన బతుకూ?

ఆ రోజల్లా తాయారు మనస్సు బాగాలేదు. అన్నం సయించలేదు.

"అదేమిటే, అన్నం తినటం లేదు? సరే, బాగుంది, ఆ నలుగురి పిల్లలకి లేని నెప్పులు ఈ మాటు వచ్చాయి కాబోలు! మళ్ళీ మందులు ... ఖర్చులు ... అసలే అప్పాయి సంపాదన చాలక నానా అవస్థగా ఉంది. మళ్ళీ ఇదొక ఖర్చా!" మళ్ళద్రమ్మ గొణుక్కుంది.

తాయారుకు సుజాత కోసం ఆమె భర్త తెచ్చిన ఆపిల్‌పళ్ళు గుర్తొస్తున్నాయి. బలవంతంగా ఆ స్మృతిని పక్కకు తోసింది.

ప్రకృతి పరిశీలనం ఫోటో— భరద్వాజ (మద్రాసు-18)

ఆ రాత్రి భోజనాల సమయంలో సిరవెంకటసత్యంగారు కొడుకు సీతారాముడితో అన్నారు: "ఒరేయ్, అబ్బాయ్! పాపం, అక్కయ్య సంసారం తలుచుకుంటే దిగులు పుడుతూందిరా! ఆ పల్లెటూళ్ళో చదువు, సంధ్య లేక వాళ్ళ పెద్దాడికి బొత్తిగా అక్షరముక్క అబ్బటం లేదట. మనం ఈ పట్నంలో ఉండి, చూస్తూ ఊరుకోడం ఏం న్యాయం, చెప్పు? తీసుకువచ్చి చదివిద్దామా?"

"నిజమే, నాన్నా! రేపు ఉత్తరం రాసిపడేయ్!"— సీతారాముడి మాట పూర్తిచేస్తున్నప్పుడు మళ్ళద్రమ్మ మరి కాస్త పెరుగుబిళ్ళ వేసింది కంచంలో, "సంపాదించటానికి బలం ఉండాలనీ, బొత్తిగా చిక్కిపోతున్నావని" అంటూ.

ఆ సమయానికే తాయారుకు ఏదో కడుపులో తిప్పినట్టయింది. తప్పుకున్నా ఆగలేక వెనక్కి పడిపోయింది.

* * *

తెలివి వచ్చేసరికి మంచం చుట్టూ మనుష్యులున్న అలికిడి వినిపించింది. తాయారుకు కళ్ళు తెరవా లనిపించక మూసుకునే ఉంది.

"ఎంత ప్రమాదం తప్పింది? గర్భం పోవటం మాటలా? పెద్దప్రాణం దక్కింది అంతే చాలు." అది మళ్ళద్రమ్మ గొంతు.

"మా అదృష్టం బాగుంది. ఇంతటితో సరిపోయింది. పిల్లలు మేము, ఏమై పోదుమూ?" అది మామగారి గొంతు.

"తాయారూ, చూడు. ఈ కాఫీ తాగు. తెలివి వచ్చిందా? నన్ను, పిల్లల్ని అన్యాయం చేయకు . . ." భర్త కంఠంలో జీరకి చలించిందికాని, కన్నులు తెరవలేదు.

'నే నెక్కడికి పోతాను? మీ కందరికి న్యాయం చేయడానికే బ్రతికాను. లేకపోతే చాకిరీలు, సేవలు ఎలాగ? నా జీవితాంతం మీకు న్యాయం చేస్తూనే ఉంటాను.

'నాకు న్యాయం చేయాలనే, ఇలా కష్టపెట్టడ మెందుకనే ఆ శిశువు వెళ్ళిపోయింది . . .'

అలా అనుకుంటున్న తాయారు కనుకొలకులలో రెండు కన్నీటిచుక్కలు నిల్చాయి. ★